

KONKURENTSIVÕIME KAVA „EESTI 2020“ UUENDAMINE

Ekspertgrupi ülesandeks on:

- arutada läbi EE2020 valdkonna eesmärkide täitmise seis (eesmärke ja sihttasemeid, mida ei ole saavutatud ei muudeta);
- anda hinnang EE2020 valdkonna peamiste kitsaskohtade (väljakutsete) asjakohasusele, vajadusel teha täiendusettepanekuid;
- anda hinnang seni rakendatud poliitikamuudatuste ja meetmete mõjususele ning teha ettepanekuid uuteks poliitikamuudatusteks ja meetmeteks, mis aitaksid EE2020 eesmärke saavutada.

HARITUD RAHVAS JA SIDUS ÜHISKOND

Hariduse ja sidusa ühiskonna laiema valdkonna all keskendub valitsuse poliitika tööturu toimimise teemadele, sh kõikide ühiskonnagruppide aktiivsele kaasamisele ühiskonnas ja kvalifitseeritud tööjõu pakkumisele ning hariduse kvaliteedile ja kättesaadavusele kõigil haridustasemetel.

1. Eesmärkide täitmise seis

Harituse ja tööturu valdkonnas on seatud aastaks 2020 kaheksa eesmärki:

Vähendada põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte (18-24) osakaalu		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
11,7%	11,0%	9,5%

2012. aastal jätkus haridustee katkestajate osakaalu vähenemine 10,5%ni vanusegrupis 18-24 eluaastat. Haridussüsteemist väljalangejate osakaal on viimase 10 aasta jooksul püsinud 13-15% juures. Olulisem vähenemine toimus 2010. aastal kui võrdluses 2009. aastaga vähenes katkestajate osakaal 2,7-protsendipunkti võrra 11,6%-le. Vähenemine jätkus ka 2011. aastal kui haridustee katkestas 10,8% inimestest vaadeldavas vanusegrupis.

Eesmärgi saavutamiseks väheneb haridustee varaste katkestajate arv ligikaudu 12 100 inimese võrra võrreldes 2009. aasta tasemega. 2015. aasta eesmärgini jõudmine tähendaks absoluutnumbrites 8500 haridustee katkestanud noort vähem kui 2009. aastal.

Suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
39,7%	40%	40%

2012. aastal moodustas kolmanda taseme haridusega 30-34 aastaste inimeste osakaal Eestis 39,2%. Seda on mõnevõrra vähem kui 2010. ja 2011. aastal kui näitaja oli vastavalt 40% ning 40,3%. Alates aastast 2000 on Eestis kolmanda taseme haridusega inimeste osakaal olnud suhteliselt stabiilses kasvutrendis. 2000. aastal oli kolmanda taseme haridusega inimeste osakaal vaadeldavas vanusegrupis 30,8%. Oluline kasv toimus 2010. aastal, kui kolmanda taseme haridusega inimeste osakaal jõudis 39,7%ni. See on oluliselt kõrgem näitaja kui

FAKTILEHT

Euroopa Liidu keskmine, mis oli toona 33,5%. 2011. aastal tõusis EL keskmine 34,6%-ni. Viimasel kümnel aastal on Eesti näitaja olnud stabiilselt veidi parem EL keskmisest.

Vähendada suhtelise vaesuse määra peale sotsiaalseid siirdeid		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
17,5%	16,5%	15%

2012. aastal oli suhtelise vaesuse määr 18,7%. Näitaja mõningane tõus on viimastel aastatel tingitud vaesuspiiri tõusust, mis toimub jätkuva tööhõive ja sissetulekute suurenemise tulemusena.

Suurimas vaesusriskis on läbi aastate olnud töötud ning üksi elavad üle 65-aastased inimesed. Töötavate inimeste vaesusrisk on vähenenud, seevastu üksikvanemate oma tõusnud, mis näitab probleeme nende tööturule rakendamisel. Eesti 2020 strateegias seab Eesti eesmärgiks suhtelise vaesuse määra vähendamise peamiselt läbi tööhõive suurendamise ja rahvastiku üldise haridustaseme tõstmise.

Eraldi tähelepanu pööratakse ka laste vaesusele ja madalama sissetulekuga lastega perede toimetuleku suurendamisele läbi sihistatud sotsiaalpoliitika meetmete – lapsetoetuse ning vajaduspõhise peretoetuse tõusu läbi ning ka toimetulekutoetuse määramisel laste osakaalu tõstmise kaudu.

Suurendada täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määra		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
10,9%	15%	20%

2013. aastal osales elukestvas õppes 12,5% täiskasvanuid vanusegrupis 25-64 eluaastat. 2012. aastal oli vastav näitaja 12,7%, mis on seni kõigi aegade kõrgeim tulemus. 2011. aastal oli vastav näitaja 11,9% ja 2010. aastal 10,9%. Viimaste aastate trend on olnud pigem positiivne. Aastatel 2001-2006 oli Eesti täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr vahemikus 4-7%. 2008. aastal toimus murrang ja Eesti näitaja ületas EL keskmist taset. 2008. aastal tõusis elukestvas õppes osalemise määr 9,8%ni ja 2009. aastal 10,6%ni.

2013. aastal kasvas eestlaste elukestvas õppes osalemine 14,7%-ni (14,4%-2012.a.). Mitteeestlaste osalemine langes 8,3%-ni (9,7%-2012.a.). Vanemaeliste (55-64-aastased) õppes osalemine langes 5,3%-ni (5,6%-2012.a.). Meeste osalemine kahanes 9,7%-ni (10,6%-2012.a.) ja naiste osalemine kasvas vastavalt 15,2%-ni (14,8% - 2012. a.).

Vähendada eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25-64) osakaalu		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
32%	32%	30%

2012. aastal vähenes eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaal vanusegrupis 25-64 eluaastat 30,3%ni. Ilma erialase hariduseta isikute arv on mõnevõrra suurem olnud nooremas vanusegrupis. Kahel viimasel aastal on aga ka 25-34 aastaste seas erialase hariduseta osakaal hakanud langema jõudes 2012.a 32,4%-ni.

2011. moodustas eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaal 31% elanikkonnast (25-64). 2010. aastal 32%, 2009. aastal oli vastav näitaja 35%. Ilma erialase hariduseta isikute arv

FAKTILEHT

on kõige suurem noorimas vanusegrupis, 25-34-aastaste seas – 33,7% (2011.a), 45–54-aastastest oli erialase hariduseta 28,2%. Näitaja üldine trend on küll positiivne, kuid järgnevatel aastatel tuleb jätkuvalt pingutada osakaalu vähendamiseks.

Suur osa Eesti tööjõust (vanusegrupis 25-64) on kas põhi- või üldkeskharidusega ning ei oma erialast haridust (kutse- või kõrgharidus). Ilma erialase hariduseta isikute arv on kõige suurem noorimas vanusegrupis, 25-34-aastaste seas – 32,4% (2012.a)

Pikaajalise töötuse määra vähendamine		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
7,7%	4%	2,5%

Pikaajalise töötuse määr kogutööjõus näitab langustendentsi, 2013. aastal jõuti 2015. aastaks seatud sihini, pikaajalise töötuse määr oli 3,8%. 2010. aastal oli selleks 7,7%, 2011. aastal 7,0% ning 2012. aastal 5,5%.

Lähiaastatel on oodata üldist tööhõive kasvutempo aeglustumist. Seatud eesmärgi täitmiseks on vajalik tõhustada töötute aktiveerimisele suunatud meetmeid ning suurendada aktiivse tööturupoliitika mõju.

Noorte (15-24) töötuse määra vähendamine		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
32,9%	15%	10%

Seoses töökohtade vähenemisega majanduslanguse perioodil on keskmisest kiiremini suurenenud noorte töötuse määr, ulatudes 2010. aastal 32,9%-ni. Siiski hakkas noorte töötus 2011. aastal vähenema jõudes 22,3%-ni ning langus on jätkunud – 2012 oli noorte töötuse määr 20,9% ning 2013. aastal 18,7%ni.

Eesmärgiks on viia noorte tööpuuduse määr vähemalt kriisieelsele tasemele (2008. aastal 12%). Selleks on plaanitud rakendada spetsiaalselt noortele suunatud täiendavaid meetmeid (näiteks „EL noortegarantii“). Olulisel kohal on kvaliteetse hariduse pakkumine ja koolist väljalangevuse ennetamiseks suunatud meetmed, mis kokkuvõttes tagavad noorte parema ettevalmistuse tööturule sisenemiseks.

Tööjõus osalemise määra suurendamine (vanusegrupp 15-64)		
Algtase 2010	Eesti eesmärk 2015	Eesti eesmärk 2020
73,4%	74%	75%

Vaatamata majanduskriisi ajal suurenenud tööpuudusele on inimeste majanduslik aktiivsus ja tööjõus osalemise määr püsinud viimastel aastatel suhteliselt stabiilsena. Positiivse trendina on osa tööpuuduse suurenemisest põhjustatud mitteaktiivse elanikkonna vähenemisest ja varem tööturul eemal olnud inimeste tööotsingute alustamisest. Eesmärgi seadmisel on võetud arvesse majanduskeskkonna ja tööturu taastamise prognoositavat tempot ning demograafilistest trendidest tulenevat tööjõu vähenemist. 2013. aastal oli tööjõus osalemise määr 15-64 vanusegrupis 74,8%, mis tähendab et sisuliselt on eesmärgiks seatud tase juba saavutatud ning seda tuleks hoida.

2. Olulisemad planeeritud ja algatatud tegevused

Konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ on sõnastatud viis peamist hariduse ja tööturu valdkonna väljakutset. Järgnevalt tuuakse välja olulisemad kavandatud ning elluviidavad meetmed aastani 2020, mida rakendades väljakutses sõnastatud eesmärgi poole liikuda:

Hariduse kvaliteet, kättesaadavus ja efektiivsus

1. Haridussüsteemi kvaliteedi parandamine ning kohandumine demograafiliste muutustega.

- Õpetajate baas- ja täiendkoolitussüsteemi tõhustamine
- Üldhariduse rahastamis põhimõtete muutmine hariduse kvaliteedi parandamiseks
- Õpetajate järelkasvu toetamine
- Ingliskeelse üldhariduse pakkumine välismaiste tippspetsialistide lastele
- Eesti keele õppe taseme parandamine venekeelsetes põhikoolides ja lasteaedades
- Kõrghariduse rahastamise ümberkorraldamine ning ülikoolide vastutusvaldkondade korrastamine
- Põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade rakendamine
- Koolieelsete laste hoiutingimuste parandamine
- Kutsehariduse kui haridustee valiku populaarsuse suurendamine

2. Tööjõu väljaõppe vastavusse viimine kaasaegse tööturu vajadustega (sh kasutades paremini EL siseturu ja teiste poliitikate võimalusi) ning kutse- või kõrghariduse tasemel erialase haridusega inimeste osakaalu suurendamine.

- Kutseõppe väljundipõhiste õppekavade loomine
- Kutseõppe õppekvaliteedi tõstmine
- Kompetentsipõhise tööjõuvajaduse prognoosisüsteemi arendamine
- Kompetentsiregistri loomine
- Kutse kvalifikatsioonisüsteemi arendamine
- Kvalifikatsioonita inimesele kvalifikatsiooni omandamise võimaluste pakkumine
- Kõrgelt kvalifitseeritud välistööjõu ligipääsu parandamine Eesti tööturule ning kohanemise toetamine
- Töökohapõhiste õppevormide loomine
- Kõrg- või kutseharidustee katkestajata õpingutele tagasipöördumise soodustamine
- Noortegarantii meetmete rakendamine
- Karjäärinõustamisteenuste pakkumine noortele
- Lastevanemate teadlikkuse tõstmine noorte edasiõppimisvõimalustest ja tööturu vajadustest
- Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe edendamine kõigil haridustasemetel
- Ühisõppekavade pakkumine ja arendamine kõrghariduses

3. Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine.

- Rahvusvaheliste ühisõppekavade loomine
- Välisdoktorantidele stipendiumprogrammide pakkumine
- Õpilas- ja teadlasmobiilsuse soodustamine (sh elamislubade protseduuride lihtsustamise kaudu)
- Vajaduspõhiste õppetootuste süsteemi käivitamine

FAKTILEHT

- Teadlaste karjäärimudeli kehtestamine

Tööjõu pakkumine

4. Aktiivse tööturupoliitika mõju suurendamine ning rahastamise jätkusuutlikkus.

- Lapsehoiuteenuste ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamine
- Töövõime toetamise reformi meetmete käivitamine ja elluviimine
- Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks meede
- Lapsetoetuse ning vajaduspõhise peretoetuse tõus
- Toimetulekutoetuse määramisel laste osakaalu tõstmine
- Tulumaksuvaba miinimumi tõus 144-lt eurolt 154-le eurole
- Töötuskindlustuse makse vähendamine 2,4%-le
- Tulumaksumäära vähendamine 20%-le

5. Tervena elatud eluaastate suurendamine läbi tervisekäitumise parandamise ja õnnetusjuhtumite edasise vähendamise ning läbi tervishoiu taristu arendamise.

- Alkoholipoliitika rohelise raamatu meetmete elluviimine, sh alkoholi liigtarvitamise, alkoholisõltuvuse, varase avastamise, nõustamis-, raviteenuste ja taastusabi süsteemi loomine ja rakendamine
- Tubakapoliitika rohelise raamatu meetmete elluviimine tubakatarvitamise ennetamiseks ja vähendamiseks, sh tubakasõltuvuse ravi ja tubakast loobumise nõustamisteenuste arendamine
- Meetmete väljatöötamine elanike toitumusharjumuste parandamiseks ja rasvumise vähendamiseks toitumisalase rohelise raamatu koostamise näol
- Ministriumitevahelise koostöö tõhustamine ning vigastuste rakkerühma ettepanekutena valminud meetmete elluviimine vigastuste ja vigastussurmade vähendamiseks ning ennetamiseks
- Regionaalsete laste vaimse tervise keskuste käivitamine
- Tervisejälgimis- ja skriiningprogrammide läbiviimine
- Uue riikliku e-tervise strateegia koostamine vastava rakkerühma kaudu
- E-konsultatsioonide laialdasem rakendamine
- Rahalise hüvitise põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine ravijärjekorra väliste vastuvõtude kompenseerimiseks kindlustatule (teatud erialadel)
- Haiglate pädevuskeskuste võrgu tugevdamise ning esmatasandi tervishoiukeskuste väljaarendamine vastavalt haiglavõrgu ja esmatasandi tervishoiu arengusuundadele aastani 2020
- Arstiabi kvaliteedisüsteemi parandamine (sh tervishoiu kvaliteedikeskuse loomine)
- Kergliiklusteede arendamine ja erinevate liikumisharrastuse projektide toetamine elanikkonna liikumisharrastuste parandamiseks
- Uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamatu elluviimine uimastite tarvitamisega seotud kahjude vähendamiseks (sh erinevate haldusalade vahelise toimiva sõltuvusravi-, taastusabi, nõustamisteenuste arendamine ning universaalse ennetussüsteemi loomine)

3. Peamised poliitikasoovitused 2010-2014

Peamised poliitikasoovitused on kogutud kokku ning üldistatud perioodil 2010-2014 valminud erinevatest valdkondlikest uuringutest ja hindamistest, tarkade otsuste fondi analüüsides, Euroopa Liidu ning OECD valgetest ja rohelistest paberitest, Riigikontrolli audititest, partnerorganisatsioonide pöördumistest ja teistest allikatest. Väljatoodud soovitused on praeguses etapis teadlikult erineva detailsusastmega ning täpsustuvad edasiste arutelude käigus.

- Töötada välja mehhanismid lapsevanemate paremaks kaasamiseks kooli arendusprotsessi
- Õpetaja tasustamisel suurendada tulemustasustamise osakaalu
- Rakendada kooli sise- ja välishindamise metoodikaid
- Luua koolivõrgu seiresüsteem
- Pikendada kohustuslikku kooliiga
- Mitte lasta koolidel vabaneda nn. probleemsetest õpilastest
- Luua paindlikud õpivõimalused haridustee katkestanutele
- Kaasata töötajaid veelgi rohkem täiendkoolitusprogrammidesse
- Töötajale lisasoodustused kui rakendatakse vähesema konkurentsivõimega (nt. erivajadustega) inimesi
- Luua immigrantide kvalifikatsiooni tunnustamise süsteem
- Parandada perekondade teadlikkust noorte haridusvõimaluste osas
- Ühtlustada koolide õppekvaliteedi taset
- Lisastipendiumite rakendamine loodus- ja täppisteaduste erialadel
- Parandada kutseõppeasutuste võimalusi ka väga andekatele lastele hariduse pakkumiseks
- Kaotada kutseõppe tasemel sooline segmenteerimine erialade vastuvõtus
- Luua õpetajatele võimalused enesetäiendamiseks
- Arendada välja haridusinnovatsiooni keskused
- Kujundada Töötukassat ja õppeasutusi haarav koostöövõrgustik
- Õpilaste sotsiaalsete pädevuste tugevam arendamine
- Digivõimaluste tõhusam kasutamine
- Käivitada tellimuspõhine haridusuuringute süsteem
- Parandada täiskasvanuhariduse koordineerimist
- Kaasata lapsevanemaid lapse õppetegevusse
- Reguleerida täpsemalt kõrgkoolide finantskohustuste võtmine
- Töötada välja teadusuuringute tegevusplaanid
- Tõsta palgatoetusprogrammide mahtu
- Parandada ning toetada õpetajate ettevalmistust ning oskusi tervise- ning ohutusealaste teemade praktilisemaks ning integreeritumaks käsitlemiseks koolides
- Luua uussisserännanute jaoks paremad karjäärinõustamisteenused, sh edendada koostööd ülikoolide, ettevõtete, töötukassa ja kohalike omavalitsuste vahel
- Parandada info kättesaadavust uussisserändajatele (näiteks keske infoportaali loomise näol)
- Suurematel kohalikel omavalitsustel kaardistada reaalne arvuline vajadus inglisekeelsete lasteaia- ja koolikohtade järgi
- Suurendada eesti keele õppimise ja praktiseerimise võimalusi Ida-Virumaal
- Töötada välja tööõnnetuskindlustussüsteem

FAKTILEHT

- Tugevdada tööandjate rolli ennetustöös ja rehabilitatsioonimeetmetes
- Maksta asendussissetulekut osalise töövõimega inimestele ajal, mil nad osalevad sotsiaalsel ja tööalasel rehabilitatsioonil, mis suurendab inimese töövõimet, ning aktiivsetes tööturumeetmetes, mis suurendab tema tööhõivevõimet
- Vähendada kõrgelt tasustatud vanemahüvitise perioodi ning selle asemel suurendada lapsehoiuteenuse kättesaadavust alla 3- aastastele lastele
- Suurendada paindlikkust vanemahüvitise skeemides
- Reserveerida isadele teatud periood lapsehoolduspuhkusest
- Muuta peretoetuste süsteem sihitumaks vaesematele peredele
- Suurendada universaalsete toetuste – lapsehooldustasu ja lapsetoetuse- osatähtsust, mis aitaks paremini lastega perede vaesust vähendada. Selleks vähendada kulusid vanemahüvitisele (näiteks madalama lae või osalise palga kompenseerimisega) ja seada piirangud täiendavale maksuvabale tulule
- Suurendada esmase arstiabi rolli ja tähtsust läbi perearsti (ning perearsti õe) vastutuse laiendamise ja jälgimise suurendamise
- Parandada taastusravi, sh ambulatoorse taastusravi võimaluste kättesaadavust, vähendamaks töövõimet kahjustavate haiguste süvenemist ning pöördumatute tervisekahjude tekkimist. Suurendada taastusravi pakkuvate spetsialistide väljaõppe mahtusid
- Arendada edasi telemeditsiini rakendamise võimalusi, sh juurutada e-konsultatsiooni teenuse laialdasemat rakendamist
- Parandada e-tervise projektide kasutajamugavust
- Luua tervishoiutöötajatele kohustuslik pädevuse regulaarse hindamise süsteem, mis tagaks tervishoiutöötajate parema ja ühtlasema kvaliteedi
- Töötada välja meetmed perearstide praksiste loomise soodustamiseks maapiirkondades (sooduslaenude või riiklike toetuste näol)
- Analüüsida võimalusi maapiirkondade perearstinimistud ühendada
- Kaaluda perearstide rahastamise muutmist, kaaludes uuringufondi raha suurendamist ja osa seni pearaha sees osutatavate teenuste eest eraldi tasumist
- Leida meetmed, et suuremate tõmbekeskuste osa perearstipraksised oleksid avatud tööpäevadel kella 22.00-ni ja nädalavahetustel, vähendamaks erakorralise arstiabi koormust
- Suurendada perearsti residentuuri vastuvõttu vähemalt 30 residentide tasemele ja seda ka pärast 2018. aastat tagamaks pensioniikka jõudvate perearstide asendamine
- Kehtestada sotsiaalmaks kapitaliinvesteeringutelt saadavatele dividendidele
- Vaadata üle ravikindlustushüvitiste pakett ja kehtestada ajakava kindlustuskaitse laiendamiseks tõhusatele teenustele, nagu näiteks täiskasvanute hambaravi
- Parandada ligipääsu tervishoiule ebasoodsas seisus olevatele gruppidele ja puudustkannatavatele leibkondadele (hambaravi, ravimite ja meditsiiniliste abivahendite soetamisel)
- Parandada vigastuste andmete kvaliteeti ning tagada nende seire süsteemsus ja järjepidevus
- Ravikindlustussüsteemi rahastamise jätkusuutlikkuse parandamine kasutades väljatöötatud pikaajalise prognoosi mudelit
- Spordivaldkonna riiklikus arengustrateegias rahvatervise edendamise meetmete planeerimine

4. Euroopa Liidu poliitika raamistik hariduse ja tööturu valdkonnas aastani 2020

Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala arendamisel on üldisem eesmärk saavutada kvalifikatsioonide suurem läbipaistvus ja tunnustada lihtsamalt kutse- või kõrghariduses omandatud akadeemilisi kvalifikatsioone piiriüleselt. Aprillis 2014. a viis komisjon läbi vastava konsultatsiooni ja on koostamas uut tegevuskava. Võimalikud uued meetmed hõlmaks võrdlusraamistike arendamist võtmepädevuste kohta; Euroopa kutsekaardi ellurakendamist; Euroopa läbipaistvusinstrumentide kohandamist hariduse rahvusvahelistumise trendidega; (veebipõhises) täiendõppes omandatud oskuste valideerimise ja tunnustamise võimaluste parandamist; kvaliteeditagamise süsteemide kooskõla parandamist; ühtse kontaktpunkti loomist õppijatele ja töötajatele, mis koondaks Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala puudutava info ja teenused (EURES, EQF, Europassi jt portaalide ühendamine).

Avatud (e-õppe) haridusruumi arendamist saab EL toetada rahastamisprogrammide, avaliku ja erasektori partnerluste arendamise ja soovituste kaudu. Oluline on ka regionaalse koostöö võimaluste ärakasutamine (Eesti ja Soome e-keskkondi koondava hariduspilve loomine on ettevalmistamisel). Kavandatud EL meetmeid: Euroopa täiskasvanuõppe elektroonilise platvormi EPAL projekt; Euroopa avatud e-kursuste algatus (openuped.eu); vahendite loomine veebipõhiselt omandatud oskuste valideerimiseks ja tunnustamiseks, Euroopas koostatud avatud õppematerjalide portaali edasiarendamine, autoriõigusega kaitstud õppematerjalide kasutamisel läbipaistvuse ja õigusselguse tagamine, avatud koostalusstandardite edendamine, innovatsioonipõhise haridustehnoloogiatega seotud ettevõtluse toetamine, platvormi arendamine haridusasutuste digiteerimise olukorra hindamiseks, digitaalselt innovaatiliste haridusasutuste keskuse loomine Euroopas jm.

Euroopa kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ning teadus- ja õpirände lihtsustamine: EL saab pakkuda liikmesriikide rahvusvahelistumise strateegiatele finantsstiimuleid (Erasmus+ ja Horisont 2020 programmid). Lisaks on oluline EL rahvusvaheline koostöö kvalifikatsioonide, ainepunktide ja registreerimissüsteemide võrreldavuse edendamiseks, kõrgharidusasutuste paremusjärjestuse süsteemi U-Multirank rakendamine, ühiste turundusmeetmete koordineerimine; EIT ja selle teadmiskogude ja innovaatikakogude arendamine. EL tasandil ootab veel vastuvõtmisteadus- ja õpirände direktiiv, mis peaks soodustama õpilaste ja teadusmobiilsust.

Tööjõu liikuvuse edendamine ELis: Tööjõu liikuvus võib teatud määral toimida asümmeetrilise mõjuga majanduslanguse leevendamise mehhanismina, mistõttu on jätkuvalt oluline liikuvuse tõkete kaotamine. Peamiste meetmetena on komisjon välja pakkunud töötushüvitist puudutavate sotsiaalkindlustuse koordineerimise sätete ülevaatamise ja Euroopa tööturuasutuste võrgustiku EURES võrgustiku reformi (määruse eelnõu avaldati jaanuaris 2014). EURES võrgustiku tegevus korraldatakse ümber selliselt, et sinna saavad edaspidi lisaks riiklikele tööturuasutustele kuuluda ka nõuetele vastavad erateenuseosutajad ning eesmärgiks on rahvusvahelise töövahenduse ja värbamise toetamise tõhustamine. Oluline on ka kutsekvalifikatsioonide tunnustamisega ja pensioniõiguste kaasaskantavusega seotud tõkete vähendamine (vastuvõetud uute direktiivide rakendamine). Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise uuendatud direktiiv 2013/55/EL (ülevõtmise tähtaeg 18.01.2016) näeb ette ka reguleeritud kutsealade nn läbipaistvusülesande, mille tulemusena peaks reguleeritud kutsealade arv ELi liikmesriikides hakkama vähenema. Väljatöötamisel on elektrooniline Euroopa kutsekaart mobiilsematel kutsealadel.

FAKTILEHT

Mitmed liikmesriigid on tõstatanud sotsiaalkindlustuse koordineerimise reeglite laiemat ülevaatamist soovi, eelkõige seoses mitteaktiivsete isikute sotsiaalõiguste ja perehüvitiste koordineerimisega. Euroopa Komisjonil on keskne roll tööjõu vaba liikumise õiguse kaitsmisel ning sotsiaalkindlustuse koordineerimise teemade tasakaalul ja tõenduspõhisel käsitlemisel. Sotsiaalkindlustuse alase koostöö puhul on oluline ka elektroonilise andmevahetuse arendamine pädevate asutuste vahel, et inimestele oleks tagatud sotsiaalkindlustusega seotud piiriüleste juhtumite kiire lahendamine (vajalik on sotsiaalkindlustusteabe elektroonilise vahetamise ehk EESSI infosüsteemi tööloendamine).

Töösuhete regulatsiooni paindlikkuse tagamine: Võimalik on, et uus komisjon võib uuesti menetluse võtta tööaja direktiivi muutmise, sest kehtiv direktiiv sisaldab ülevaatamiskohustust. Eesti huvi on olnud muuta ELi töösuhete regulatsiooni paindlikumaks, et soodustada töökohtade loomist ja suurendada tööjõu pakkumist. Euroopa Komisjon leiab ka, et tööturupoliitika valdkonnas tuleks rohkem kasutada parimale praktikale tuginevaid detailseid poliitikasuuniseid (2013. aastal vastuvõetud noortegarantii soovitusel eeskujul, millega seati ühtne mõeldav eesmärk ja meetmed selle saavutamiseks). Liikmesriikide valmidus töö- ja sotsiaalpoliitika tihedamaks koordineerimiseks (ja edasiseks ühtlustamiseks) on väga erinev ning poliitiline debatt Euroopa Liidu ja liikmesriikide pädevusjaotuse tuleviku üle jätkub.

Kasvusektorite töökohtade loomise potentsiaali ära kasutamine: Üldise tööhõive tegevuskava kõrval on ELi tasandil üritatud eraldi meetmeid kavandada tuleviku kasvusektoritele: roheline majanduse tööhõivemeetmed; ELi tervishoiutöötajate tegevuskava; IKT valdkonna tööhõivemeetmed. Fookus on tööjõuvajaduse ja oskustevajaduse prognoosimisel, sidusrühmade partnerluse edendamisel (nt digitaaltöökohti edendav suur koalitsioon) ja ELi rahastamisvahendite investeringute paremal suunamisel.

Tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamisel ja ekspordipotentsiaali arendamisel on üheks eelduseks patsiendiõiguste direktiivi 2011/24/EL täielik rakendamine ja liikmesriikide aktiivne osalemine loodud koostöövõrgustikes (Euroopa tugivõrgustikud haruldaste haiguste ravivõimaluste parandamiseks; e-tervise võrgustik; tervishoiutehnoloogiate hindamise võrgustik). Direktiivi rakendamise esimese aruande peaks komisjon esitama 2015. a. oktoobris ning seejärel iga 3 aasta tagant. Piiriüleste E-tervise teenuste arendamisel on peamiseks väljakutseks endiselt liikmesriikide süsteemide õigusliku, organisatoorse, semantilise ja tehnilise koosvõime saavutamine. Euroopa Liidu E-tervise 2012.–2020. aasta tegevuskava peamiseks meetmeteks on e-tervise koosvõime raamistiku ettepaneku esitamine; piiriülese koosvõime semantiliste ja tehniliste spetsifikatsioonide ja varade (nt sõnastike) loomine ning e-tervise süsteemide koosvõime katsetamise, sertifitseerimise ja märgistamise ELi raamistiku ettepaneku esitamine; Euroopa innovatsioonipartnerluse võimaluste kasutamine. EL tasandil on uue valdkonnana tõstatatud ka m-tervise rakenduste turvalisus, probleemid nende andmekasutusega, koostalitlusvõime arendamine jm. M-tervise roheline raamatu konsultatsiooni tulemuste alusel on komisjon lubanud avaldada ettepanekud edasisteks meetmeteks 2015. aastal.

Tubakapoliitika kujundamist mõjutab uue EL tubakatoodete direktiivi 2014/40/EL ülevõtmine (tähtaeg 2016. aasta mai) ja rakendusmeetmete väljatöötamises osalemine. Liikmesriigid (sh Eesti), on alates 2009. aastast avaldanud soovi uue EL alkoholistrateegia koostamiseks (varasem EL alkoholistrateegia 2006–2012 on aegunud) ning deklareerinud, et uus strateegia peab olema senisest laiapõhjalisem ning pöörama tähelepanu ka alkoholitarbimist enim mõjutavatele valdkondadele nagu hind, kättesaadavus ja reklaam. Uimastitarvitamise

FAKTILEHT

vähendamise poliitika seisukohalt on oluline uute psühhoaktiivsete ainete eelnõude paketi (avaldatud 2013. a) kiire menetlus ja õigeaegne rakendamine.

2012. aastal koostas komisjon EL tervishoiutöötajate nõudluse rahuldamise tegevuskava, mille üheks peamiseks töösuunaks on tervishoiusektori tööjõuvajaduse ühise prognoosimise ja planeerimise edendamine. 2012. a. valmis ka vastav teostatavusuuring, milles ELi rollina on välja toodud ühiste töövahendite (nt veebiplatvormide), terminoloogia ja indikaatorite arendamine.